

Resultaten Meetnet Reptielen 2014

Bijna alleen maar goed nieuws!

Ingo Janssen (RAVON) & Marnix de Zeeuw (CBS)

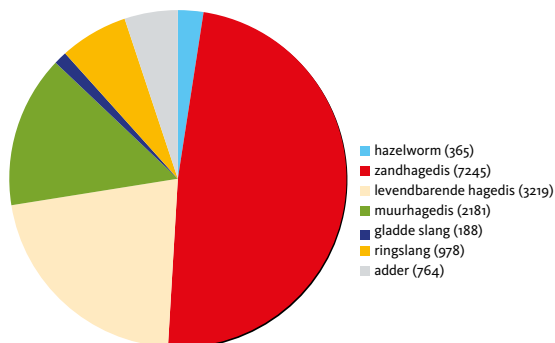
Het Meetnet Reptielen 2014

In 2014 werden voor het 21ste jaar achtereenvolgende reptielen geteld. We ontvingen data van 253 trajecten waarop tijdens 1.503 bezoeken 14.940 keer een hagedis of slang werd gezien (figuur 1.). De makkelijk vindbare en alsmaar toenemende zandhagedis werd als vanouds het vaakst gezien, bijna de helft van alle waarnemingen betrof een zandhagedis. De gladde slang werd, ook niet onverwacht, het minst vaak gezien op de trajecten: 188 exemplaren zijn waargenomen. Bij elkaar hebben de reptielentellers in 2014 zo'n 3.000 manuren gestoken in het monitoren!

Het weer in 2014

Aangezien het weer een zeer belangrijke rol speelt in de ecologie van reptielen en ook invloed heeft op de kans om reptielen aan te treffen geven we een kort overzicht van de weersomstandigheden van 2014. Het afgelopen jaar was uitzonderlijk warm, zeer zonnig en vrij droog. Het jaar begon met een uitzonderlijk zachte winter met amper vorst en sneeuw. De lente was de op één na zachtste sinds 1706, met veel zon. De zomer van 2014 was er een van contrasten: juli was een van de warmste julimaanden in ruim een eeuw, terwijl augustus de koelste in ruim 20 jaar was. De herfst was weer uitzonderlijk zacht, de op één na zachtste sinds 1706 (bron: website KNMI). Al met al dus een zeer warm jaar en dat is voor de meeste reptielen goed nieuws.

waargenomen reptielen op de trajecten in 2014

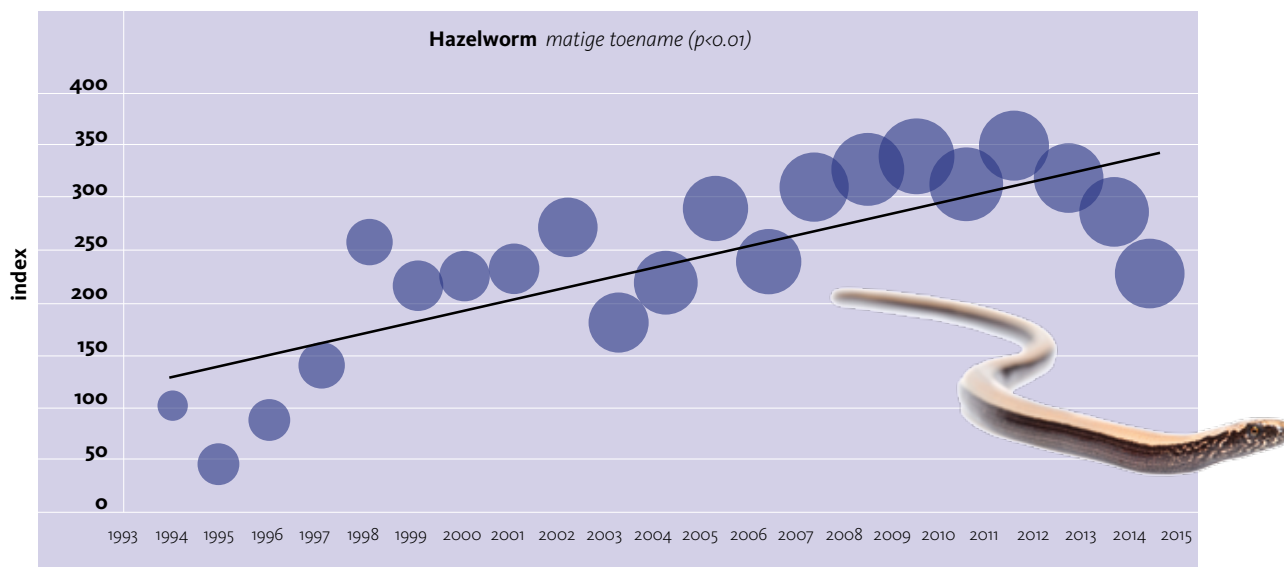

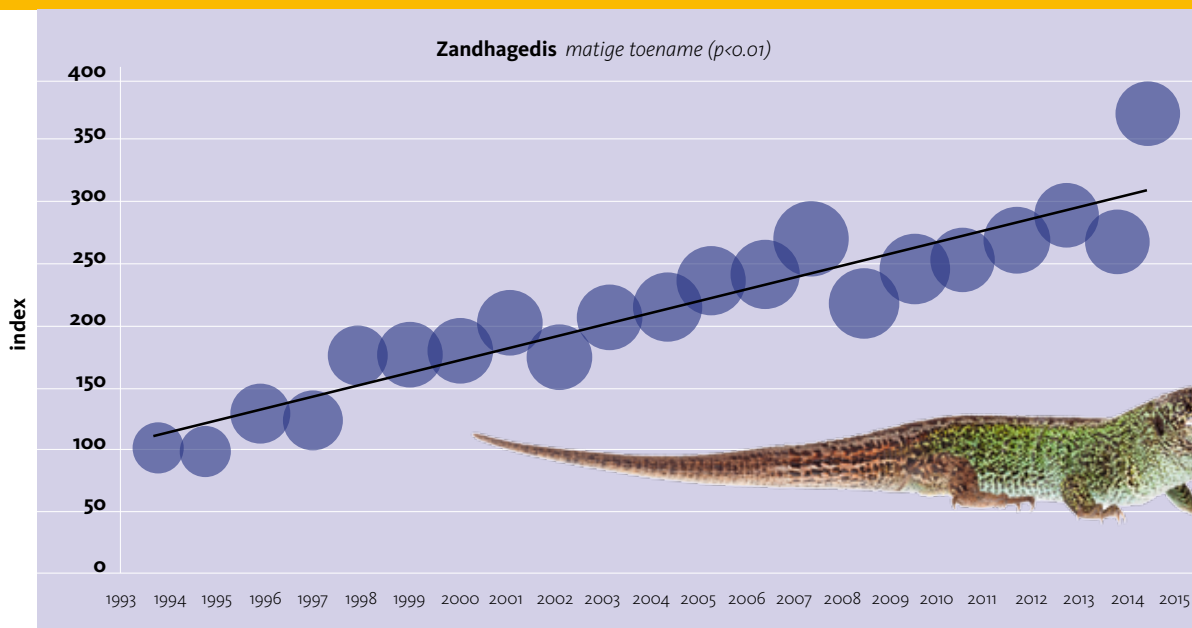
Figuur 1. Waargenomen reptielen op de 253 trajecten in 2014.
(Bron: RAVON/NDFF)

Legenda bij soortgrafieken

De grafiek geeft de index weer. Bij de start in 1994 (muurhagedis 1995) is de index op 100 gesteld en geven de cijfers van daarop volgende jaren de relatieve toe- of afname weer. De grootte van de bubbel is een maat voor het aantal trajecten dat bezocht is. De trend wordt bepaald door de hellingshoek van de trendlijn.

(Foto's: Jelger Herder)

Hazelworm

De langjarige trend van de hazelworm vertoont een matige toename (laatste 10 jaar stabiel). Grote aantallen (maximaal 15) werden natuurlijk vooral gezien op de plaatjestracten in Noord-Brabant, Drenthe en het Gooi. Op de Veluwe werd deze lastig vindbare soort ook regelmatig op enkele gewone trajecten waargenomen, uiteraard gaat het dan meestal om slechts één dier per bezoek.

Zandhagedis

In 2014 deed de zandhagedis het weer prima, het succesverhaal duurt maar voort. De index voor deze soort was met 370 zelfs nog nooit zo hoog als in 2014. De langjarige trend vertoont een matige toename (laatste 10 jaar matige toename). Landelijk gezien leefden er anno 2014 dus zo'n 3,7x zoveel zandhagedissen als bij de start van het Meetnet in 1994. De enorme aantallen die op sommige trajecten zijn waargenomen ondersteunen deze opmars. Zo telde Ineke Schaars op haar traject in Montferland op 7 april het onwaarschijnlijke aantal van

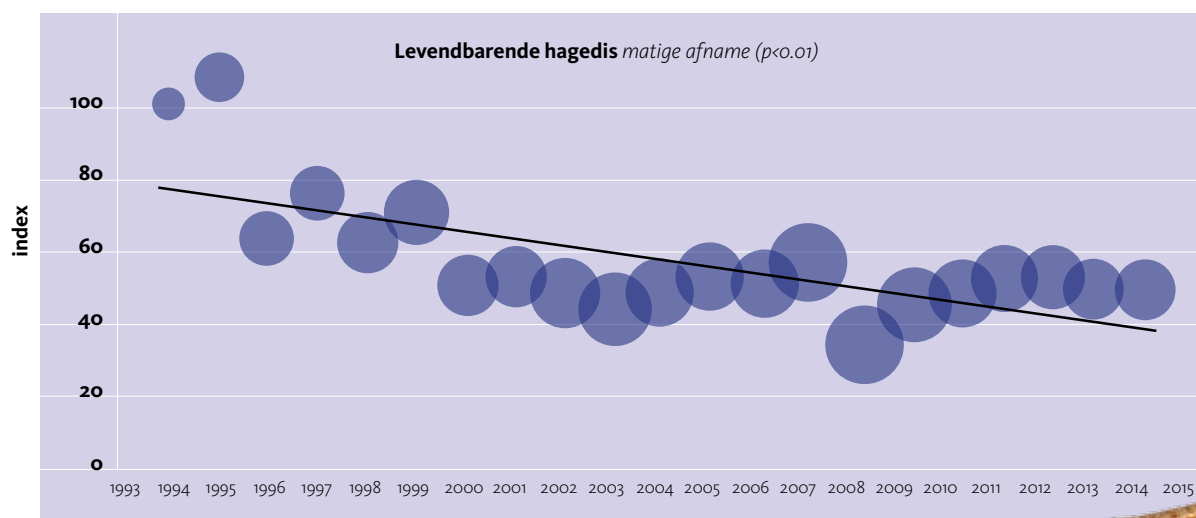
182 zandhagedissen. Nooit eerder werden tijdens één telronde zoveel zandhagedissen waargenomen. Ook op de Utrechtse Heuvelrug, de Veluwe en in de duinen werden grote aantallen zandhagedissen waargenomen.

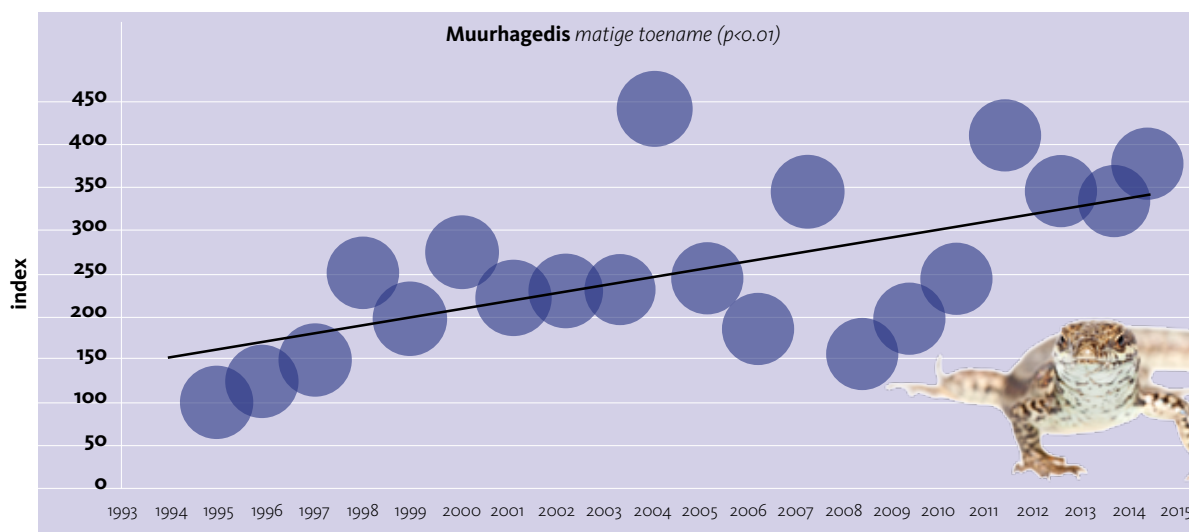
Levendbarende hagedis

Deze soort kende een doorsnee jaar. De langjarige trend vertoont een matige afname maar de laatste 10 jaar is de trend stabiel. De landelijke populatie van deze eens zo algemene soort is ten opzichte van 1994 gehalveerd maar lijkt zich nu al enkele jaren achtereen te stabiliseren. Ondanks de afname zijn er op verschillende trajecten behoorlijke aantallen geteld. Op enkele trajecten in Het Gooi en de Utrechtse Heuvelrug werden meer dan 50 exemplaren gezien tijdens één bezoek. Ook op de Veluwe en in Friesland werden tientallen hagedissen waargenomen.

Muurhagedis

Ons zeldzaamste reptiel kende een prima jaar, slechts in 2004 en 2011 was de index voor deze soort hoger. De trend van de

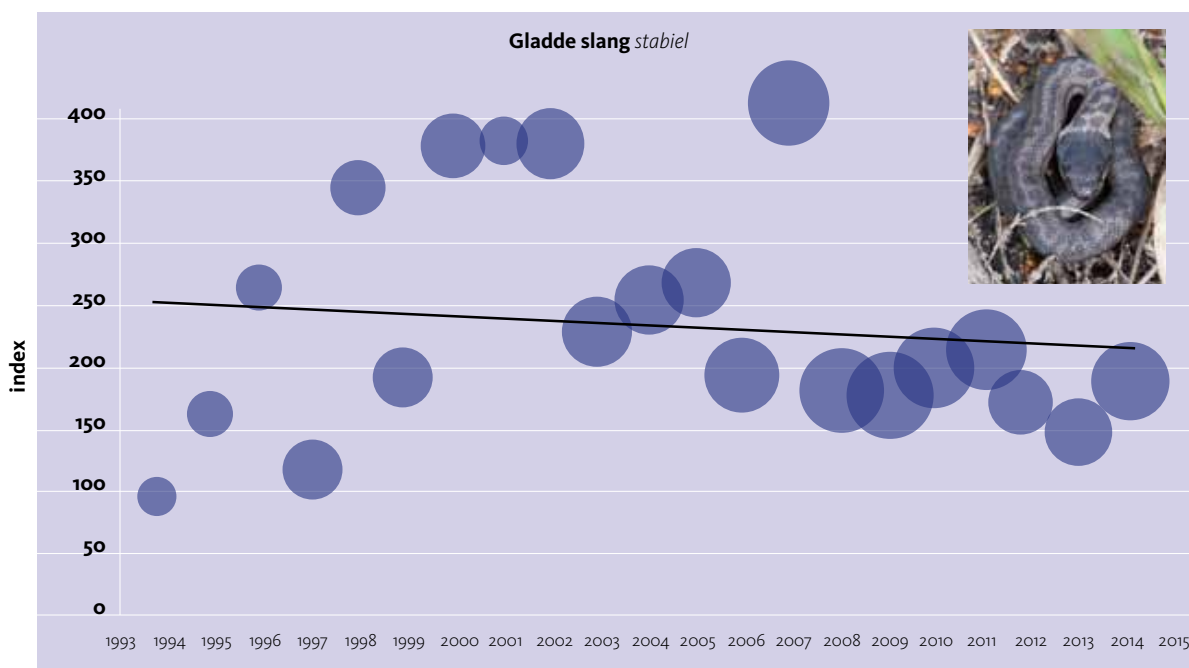
muurhagedis vertoont een matige toename (laatste 10 jaar sterke toename). Nog geen reden tot feest want onze enige natuurlijke (meta)populatie in Maastricht blijft onder grote druk staan, o.a. vanwege plannen met de Lage Fronten. In het leefgebied op en rondom het spoor richting Lanaken (B) zijn nu vrijwel alle nieuwe muurtjes bezet.

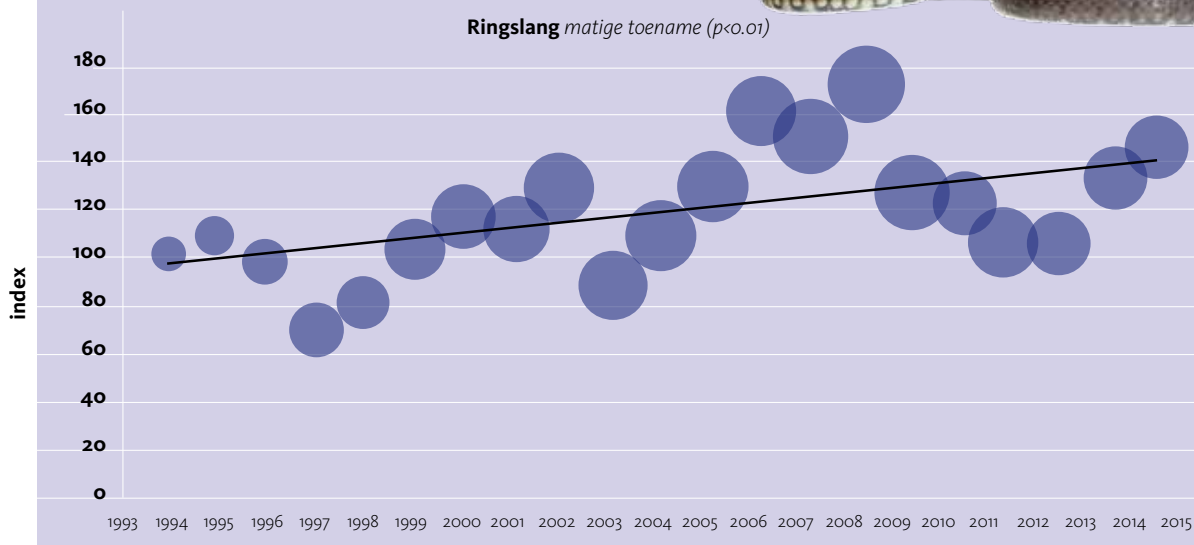
Hoewel de illegaal uitgezette populaties niet meedoen in het Meetnet zullen ook deze een prima jaar hebben gekend. Het zou interessant zijn om de uitgezette groep muurhagedissen en de levendbarende hagedissen op de Bemelerberg in Zuid-Limburg te gaan volgen zodat de impact van deze ondoordachte introductie op de levendbarende hagedis in kaart kan worden

gebracht. Wie voelt zich geroepen om een traject te gaan monitoren op de Bemelerberg?

Gladde slang

Deze moeilijk vindbare slang kende een doorsnee jaar zonder grote toe- of afname. De langjarige trend van de gladde slang is stabiel (laatste 10 jaar matige afname). Na de positieve uitschieter in 2007 schommelt de index voor deze soort de laatste jaren nauwelijks nog en lijkt de landelijke populatie stabiel. Op de trajecten in de bekende kerngebieden (Peel, Veluwe, Drenthe) werden ook dit jaar weer de grootste aantallen gezien: maximaal zeven tijdens één telronde.

Ringslang

De langjarige trend van de ringslang vertoont een matige toename (laatste 10 jaar stabiel). De opportunistische ringslang, die vooral ook buiten natuurgebieden leeft, is in 2014 in grote aantallen gezien in de bekende leefgebieden. Gré ter Woord had op 25 mei een absolute topdag en moest liefst 65 keer een ringslang noteren op een van haar trajecten in het Kuinderbos in de Noordoostpolder. Nooit eerder zag iemand tijdens het monitoren zoveel ringslangen tijdens een bezoek. Ook op de Diemer Vijfhoek bij Amsterdam en Onderlangs op de Wageningse Berg werden grote aantallen ringslangen waargenomen. De komende jaren willen we de ringslang op de kaart gaan zetten binnen het agrarisch natuurbeheer, dit als uitvloeisel van de studie van Rob Lenders en ondergetekende naar de historische band tussen mens en ringslang. Het zou mooi zijn als de ringslang in het agrarisch cultuurlandschap weer wat meer voet aan de grond gaat krijgen.

Adder

Afgelopen jaar waren we redelijk pessimistisch over de adder in Nederland. Gelukkig kende ook de adder in 2014 een prima jaar.

De langjarige trend is stabiel (laatste 10 jaar matige afname).

Na de positieve uitschieters in de 'goede' jaren 2006 t/m 2008 laat de index van de adder weinig schommelingen meer zien de laatste zes jaar, de landelijke populatie lijkt stabiel.

Grote aantallen adders zijn waargenomen op de trajecten in de bekende kerngebieden in Drenthe, Friesland en de Veluwe (max 20). Opvallend is het relatief grote aantal (13) dat op het traject met illegaal uitgezette adders in Utrecht werd waargenomen, al zal de ervaring en deskundigheid van de tellers hier (Wim & Angela de Wild) daar zeker aan hebben bijgedragen.

Komend jaar zullen in het kader van 'Jaar van de adder' speciale excursies worden georganiseerd.

Oproep

Zoals bekend is de overgang van papier naar digitaal niet echt soepel verlopen voor het Meetnet Reptielen. In diverse notitieboekjes, digitale bestanden en telformulieren staan nog monitordata van enkele tientallen trajecten. Bij deze de vraag om deze toch op te sturen.

